

Notat

Til	Kunnskapsdepartementet
Fra	Hovedorganisasjonen Virke
Dato	15.09.2019
Sak	Innspill til stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning

Vi viser til invitasjonen fra departementet 10.04.2019 om å komme med innspill til arbeidet med stortingsmeldingen om arbeidsrelevans og praksis i høyere utdanning.

Dette innspillet fra Virke har et hovedorganisasjonsperspektiv og må ses i sammenheng med innspill fra våre medlemmer innen høyere utdanning med et institusjonsperspektiv.

1. Hovedutfordringer

Fra analyser til tiltak

Virke mener den nye stortingsmeldingen må legge stor vekt på å fremme konkrete tiltak og mekanismer for å oppnå ønskede målsettinger på kort og lang sikt.

Utfordringen med relevans i høyere utdanning og et godt samspill mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet har stått på den politiske dagsorden i lang tid. Det er produsert mye dokumentasjon og analyser om status, utfordringer og mulige tiltak. Eksempel: Som del av den forrige kompetansereformen på begynnelsen av 2000-tallet gjorde Virke i fellesskap med NHO og Spekter et prosjekt om praksis i høyere utdanning. NIFU fikk et oppdrag om å samle og systematisere eksempler på samarbeid mellom virksomheter og univrsiteter/høyskoler, og det ble en publikasjon på over 100 sider. Kompetansebehovsutvalget (KBU), NOKUT, NIFU, UHR og Nasjonalt Fagskoleråd er viktige organer for å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget og bør samarbeide om utforming og gjennomføring av prioriterte tiltak i forlengelse av stortingsmeldingen.

Styrke finansieringsordninger

En hovedutfordring som må adresseres i stortingsmeldingen må være å etablere bedre finansieringsordninger for samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidsliv, spesielt med tanke på virksomhetenes deltakelse som praksisarena.

Mange utredninger peker på utfordringen med å ha nok praksisplasser for studenter med obligatorisk praksis i studiet, og sikre god kvalitet i praksislæringen. En vesentlig bedre finanseringsordning rettet mot de virksomhetene som tar imot praksistudenter, mener vi er nødvendig for å øke både det kvantitative og kvalitative tilbudet for praksis i arbeidslivet. Dette må være en prioritert for å komme videre i styrkingen av arbeidsrelevans og samspill mellom utdanning og arbeidsliv.

Bedre overganger mellom bachelorgraden og arbeidslivet

De fleste kandidatene fra høyere utdanning går inn i arbeidslivet med en bachelorgrad. Vi trenger flere praksistilbud integrert i bachelorstudiene, og bedre kommunikasjon med arbeidslivet om læringsutbyttet kandidatene bringer med seg.

Det er en trend at stadig flere tar en lang høyere utdanning, men for både virksomhetene, studentene og samfunnet er det viktigste at overgangen fra utdanning til arbeidsliv skjer på riktig tid i forhold til kompetansebehovet i de oppgavene kandidaten skal løse i jobben. Derfor er det viktig å kommunisere bedre overfor arbeidslivet den kompetansen kandidatene oppnår med en bachelorgrad. Mastergrad er nødvendig for mestring av enkelte jobber, men vi ser mange eksempler på at både studenter og arbeidsgivere satser på master bare "for sikkerhets skyld".

I dag tilbys praksis på en for ustrukturert og tilfeldig måte. Virke var en pådriver i Nasjonalt Råd for Økonomisk/Administrativ utdanning (NRØA) for å etablere en ordning for valgfri praksis i bachelor øk./adm. En slik ordning er nå etablert av NRØA med et anbefalt opplegg og egne læringsutbyttebeskrivelser.

Vi mener dette viser at selv på et studium med mange studenter og harde prioriteringer for å få plass til ønskelig faglig innhold, så er det mulig å etablere et tilbud til studentene om læring gjennom praksis i arbeidslivet.

En mer systematisk bruk av praksis i bachelorstudiene vil styrke forståelsen av denne gradens relevans for flere jobber i arbeidslivet.

2. Samarbeid om høyere utdanning

Som vi har påpekt ovenfor er en bedre finansieringsordning nødvendig for at virksomhetene i større grad kan delta i et samarbeid om obligatorisk praksis.

En større systematikk og forutsigbarhet er viktig for at virksomheter skal delta aktivt som læringsarena for studenter i valgfri praksis.

Virksomhetene ønsker å få studenter i praksis som kan bidra til å løse reelle oppgaver. Det betyr at utdanningsinstitusjonene må ta avgjørende hensyn til virksomhetenes behov når de velger omfang av praksis og når i studiet praksisperioden legges.

3. Samarbeid om studentenes læring

Gjennom utallige studier vet vi mye om hvordan ulike samarbeidsformer fungerer, både sett fra virksomhetenes, utdanningsinstitusjonenes og studentenes perspektiv. Det vi vet er at praksis i arbeidslivet generelt er den samarbeidsformen som gir best læringsresultat. Men vi vil også understreke at et samarbeid hvor studenter kan løse reelle oppgaver for virksomhetene og hvor læringsarenaen gjerne er både på skolen og i virksomheten, er en god og nyttig samarbeidsform.

For praksis er det viktig at utdanningsinstitusjonen og virksomhetene har en omforent forståelse av læringsutbyttebeskrivelsene for den aktuelle praksisperioden. Det vil skape et felles eierskap og ansvar for kvaliteten i praksislæringen.

Vi deler statsrådets ambisjon om å styrke innovasjon og entreprenørskap i høyere utdanning. For å lykkes med dette er det helt nødvendig å få et tett samarbeid mellom arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene. Vi tror det kan være mange lavhengende frukter her ved å rette mer insentiver mot eksisterende tiltak og prosesser, som for eksempel Ungt Entreprenørskap, etablerte regionale klynger og samarbeidsprosjekter i regi av partene i arbeidslivet.

4. Myndighetsnivå

Varehandelen

Det er et tankekors at varehandelen som en av de store næringene i privat sector, får så liten oppmerksomhet fra høyere utdanning. Med noen hederlige unntak som USN, BI, Høyskolen Kristiania og NHH, er det liten interaksjon mellom varehandelen og høyere utdanning. Dette viser en studie NIFU har gjort for Virke i 2019: "Varehandelen og høyere utdanning. En eksplorativ studie av samarbeid innen utdanning, forskning og innovasjon" NIFU Rapport 2019:9.

Studien viser at det er en sannsynlig sammenheng mellom den svake oppmerksomheten på varehandelen i høyere utdanning og det faktum at varehandelen omtrent er usynlig i myndighetenes virkemiddelapparat for forskning og innovasjon. Virke mener myndighetene kan bidra til å heve høyere utdannings arbeidsrelevans for varehandelen ved å målrette virkemiddelapparatet, somf.eks. Forskningsrådet og Innovasjon Norge, mot denne næringen.

Vi mener det også må være mulig å ta opp denne problemstillingen i utviklingssamtalene med den enkelte institusjon.

Høyere yrkesrettet utdanning

Sammenhengen og synergien mellom høyere yrkesrettet utdanning og annen høyere utdanning må styrkes. Det er satt i gang en rekke prosjekter for å få bedre overganger mellom disse utdanningene, og det støtter vi fullt ut. Men det er også viktig å ta et mer helhetlig perspektiv i arbeidet med å styrke arbeidsrelevansen.

For arbeidslivet er det viktig at relevans i høyere utdanning og relevans i høyere yrkesrettet utdanning kan tenkes forskjellig, men at dette ikke blir sett på som to adskilte diskusjoner. Virke mener i denne sammenheng at dimensjonering i høyere utdanning og i høyere yrkesrettet utdanning skal påvirke hverandre. Dette er et lite diskutert tema som vi ber myndighetene ta initiativ til å bygge opp et kunnskapsgrunnlag for, slik at vi kan få en politikkutvikling som ser dimensjonering av disse ulike typene utdanning i sammenheng.

5. Eksempler

Virke vil gjerne peke på Diakonhjemmets nye satsing på "Diakonhjemmets hage". Der utvikles det et område hvor den vitenskapelige høyskolen inngår i et nært fellesskap med bl.a. sykehjem, næringsbygg, barnehage og videregående skole:

<http://www.diakonhjemmethage.no>